

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ У ЖИТЛОВОМУ ФОНДІ УКРАЇНИ

Маляр С.А.,

аспірант кафедри фінансів та економіки Київський університет імені Бориса Грінченка,

e-mail: s.maliar.asp@kubg.edu.ua,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3136-853>

Лойко В.В.,

д.е.н.доцент, професор кафедри фінансів та економіки,

Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ,

e-mail: v.loiko@kubg.edu.ua,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3248-1585>

В умовах сучасних викликів сьогодення для розвитку української економіки питання забезпечення економічної і національної безпеки є найважливішим питанням. Дієвим механізмом забезпечення національної безпеки у багатьох країн світу є ідентифікація та захист критичної інфраструктури. В різних країнах мають різні методичні підходи щодо виділення об'єктів, які відносяться до критичної інфраструктури. Здебільшого під критичною інфраструктурою розуміють об'єкти життєзабезпечення, руйнування або припинення функціонування яких призведе до найсерйозніших наслідків для соціальної та економічної сфери країни та зниження рівня її обороноздатності.

В Україні не визначено вичерпного переліку об'єктів національної економіки, які необхідно віднести до критичної інфраструктури, та практично відсутнє законодавство про поводження з такими об'єктами. Найбільш повне визначення об'єктів критичної інформаційної інфраструктури наведено у Законі України «Про основні засади здійснення кібербезпеки України» [1]. В офіційних нормативно-правових документах України термін «критична інформаційна інфраструктура» вперше використано в тексті «Рекомендацій парламентських слухань з питання розвитку інформаційного суспільства» [2]. Разом з тим, 23 серпня 2016 року Постановою Кабінету Міністрів України № 563 було затверджено Порядок формування переліку інформаційно-телекомунікаційних систем об'єктів критичної інфраструктури держави, де наведено визначення критичної інфраструктури, як сукупності об'єктів інфраструктури держави, які є найбільш важливими для економіки та промисловості, функціонування суспільства та безпеки населення і виведення з ладу або руйнування яких може мати вплив на національну безпеку і оборону, природне середовище, призвести до значних фінансових збитків та людських жертв [3].

Житловий фонд України на початок 2020 р. налічував 45539 аварійних та ветхих будинків загальною площею 4305154 м², у яких постійно проживає 59749 мешканців [4]. За статистичними даними в середньому по країні кожен четвертий житловий будинок потребує ремонту. Нестача фінансових коштів приводить до затягування термінів ремонтів і ще більшої зношеності житла. З метою більш ефективного розподілу фінансових ресурсів та попередження

виникнення аварійних ситуацій з важкими наслідками доцільно виділяти об'єкти критичної інфраструктури для житлових будинків.

За проведеними дослідженнями до об'єктів критичної інфраструктури у житловому секторі доцільно віднести об'єкти забезпечення людини комфортним проживанням у будинках, а саме: ліфти, мережі водопостачання, водовідведення, виробництва, транспортування та збуту теплової і електричної енергії, розподілу та транспортування газу. Підприємства, які забезпечують функціонування цих систем також можна віднести до критичної інфраструктури міста. До переліку об'єктів критичної інфраструктури житлових будинків доцільно додати мережу Інтернет, безперебійна робота якої є особливо важливою умовою комфортного існування людини в умовах карантинних обмежень, які виникли у зв'язку із пандемією на Ковід -19.

Аналіз динаміки виникнення надзвичайних ситуацій у будинках та спорудах житлової призначеності за період 2014-2019 рр. за даними Державної служби України з надзвичайних ситуацій виявив майже стабільний стан щорічного виникнення аварій в межах 60-63 випадків на рік [5]. Зважаючи на те, що до надзвичайних ситуацій віднесено найбільш масштабні аварії та аварії із значним обсягом спричинених збитків, то кількість аварій більш меншого рівня за важкістю спричинених наслідків та нанесених збитків в рази більше. В житловому фонді України проблеми зносу інфраструктури залишаються неподоланими. Так, по оцінкам фахівців обсяг ветхих та аварійних водопровідних мереж в середньому по Україні становить понад 38 % а в окремих населених пунктах до 75 %, обсяг зношених теплових і парових мереж складає до 80 % від загальної протяжності таких мереж [4]. За статистичними даними станом на 01.01.2020 р. у місті Києві ступінь зношеності водопровідних мереж склала 81%, каналізаційних мереж 72 %, теплових мереж 66 %, кабельних ліній – 62%. Кияни оцінюють якість надання комунальних послуг на 2,3 бали за шкалою оцінки від 1 до 5 балів [6].

Високий рівень зношеності та аварійності комунальних мереж не єдиний фактор загроз для підтримання задовільного стану комунальної інфраструктури. Негативними чинниками впливу на стан комунальної інфраструктури є також і природні фактори (зсуви, підтоплення, карстові пустоти) і також, економічні чинники, які проявляються у низькому рівні зацікавленості операторів таких мереж поліпшувати ситуацію. Суттєвою також є загроза припинення надання життєво важливих комунальних послуг для населення через невирішені питання розрахунків між операторами інфраструктурних мереж та їх компаніями-постачальниками.

В Україні відсутнє спеціальне законодавство, зокрема не передбачено кримінальної відповідальності, за невиконання власниками та розпорядниками критичної інфраструктури обов'язків щодо її безперешкодного функціонування та цільового використання, що призводить до створення загроз для населення. У Стратегії національної безпеки України відповідальність за збереження та безперебійне функціонування критичної інфраструктури не покладено на жодний орган виконавчої влади. Україна перебуває на початковому етапі формування системи національної безпеки щодо захисту критичної

інфраструктури. З метою пришвидшення становлення системи безпеки критичної інфраструктури доцільно максимально повно використовувати кращий зарубіжний досвід. Доцільно налагодити партнерство між урядом та операторами інфраструктури на принципах співробітництва, довіри та розділеної відповідальності для кращого обміну інформацією та більш ефективного спрямування інвестицій. Для забезпечення безпеки критичної інфраструктури житлового фонду України необхідно розробляти та впроваджувати заходи щодо обмеження ризиків збоїв у роботі основних служб і збільшення здатності швидкого відновлення після аварій.

Список використаних джерел:

1. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України. Закон України № 2163-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>
2. Рекомендації парламентських слухань з питання розвитку інформаційного суспільства. Постанова ВРУ № 3175-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3175-15#Text>
3. Про затвердження Порядку формування переліку інформаційно-телекомунікаційних систем об'єктів критичної інфраструктури держави. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 563. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/563-2016-%D0%BF#Text>
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Статистична інформація. URL: www.ukrstat.gov.ua (дата звернення 8.11.2020).
5. Офіційний сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Інформаційно-аналітична довідка про виникнення надзвичайних ситуацій в Україні упродовж 2019 року. URL: <https://www.dsns.gov.ua/ua/Dovidka-za-kvartal/103179.html>
6. Офіційний сайт Департамент економіки та інвестицій виконавчого органу міської ради (КМДА). Діяльність. Стратегічний розвиток. Стратегія розвитку міста Києва до 2025 року. URL: <https://dei.kyivcity.gov.ua/content/strategiya-rozvytku-mista-kyieva-do-2025-roku-nova-redakciya.html> (дата звернення 8.11.2020).